"Masonluk Nedir ve Nasıldır" Adlı Kitap Üzerinde Analitik İnceleme ve Eleştiriler - 12

Bölünmeler

B:u bölüme bir olası sorunuzla başlayalım: *«Masonlukta bölünmeler nasıl söz konusu olabilir? Bu Masonluğun amaç ve ilkelerine aykırı değil mi?»*

Bu retorik sorunuzun yanıtı şöyle: Haklısınız… Olmamalı.

Ancak geçmişte olmuş ve günümüzde olmaya devam ediyor ne yazık ki…

Bundan ötürü Masonluğu sorumlu tutmamalı.

Sorumlu olan masonlar…

Birçoğu, üyesi olduğu bu kurumun amaç ve ilkelerini bir türlü evrensel boyutta benimseyememiş, içine sindirememiş. Geniş düşünmeye alışamamış. Masonluğa at gözlüğü takmış gibi dar bir açıyla ve tek bir yöne doğru bakmaktan kendimizi kurtaramamış. Dolayısıyla aralarındaki bölünmeler de kaçınılmaz olmuş. Bunun sonradan oluştuğunu sanmayın; başından beri vardı zaten…

Yazarın bu görüşleri eleştirilebilir; bunlar karşı çıkabilir. Zaten olasıdır ki, masonların büyük çoğunluğu bu görüşleri, -gerekçesi her ne olursa olsun- doğru ve haklı bulmaz. O da objektif değil; kendi bakış açısını ortaya seriyor.

■ ■ ■

Masonluğun dışındaki dünyaya şöyle bir göz atalım…

Masonların düşünceleri, amaçlar ve ilkeler bakımından… Dışındaki dünyada ise öyle değil… Masonluk üzerine yüzeysel ya da kulaktan dolma bilgiler edinmiş olanlar arasında bu kurumun dünya çapında "tek beden" olduğunu sananlar çok... Birçok kişi de Masonluğu bir merkezî organın hatta kişiler topluluğunun egemenliği altındaki güçlü bir örgüt olarak tasarımlıyor.

Masonluk belki güçlüdür ama buradaki "güç" kavramı görelidir; bu örgütsel bir yapılanma olarak değil ancak düşünsel bakımdan geçerlidir. Mason örgütleri de bir merkezi organın egemenliği ya da belli birtakım kişilerin yönetimi altında değildir.

Bunun ötesinde, Masonluk dünya çapında bölünmeye uğramıştır ve bunun birtakım nedenleri vardır. Bunlardan bazısına önceki bölümlerde de sırası gelmiş olduğu için değinmiştik. Bir kez daha yineleyelim:

Aynı şey ne karar çok tekrar tekrar yazılmış!

Bölünmüşlüğün nedeni, amaçlar üzerinde anlaşma sağlanamamış olması değildir; ilkeler ve çalışma yöntemleri üzerinde uyuşma, birlik ve bütünlük sağlanamamış olmasıdır. Buna bir de Masonluğu kendi özel emelleri hatta zevkleri uğruna kullanmak isteyen, bu kuruma kendi maddî ya da manevî çıkarları doğrultusunda yön vermeye çalışanlar, bu kurumu kullanarak kendilerini doyuma ulaştırmak isteyenler çıkınca, hele *"İlle de benim dediğim, benim istediğim gibi olacak."* diyenler eklenince, bölünmeler kaçınılmaz olmuştur.

Günümüzde herhangi bir ülkede birbirleriyle çekişen, çekişmeseler bile dostluk ilişkileri kurmaya yanaşmayan iki mason kuruluşu varsa, o ülkede Masonluk bölünmüş demektir.

Bu önemli… Anlaşılıyor ki bölünme genel olarak sadece dünya çapında değil, özel olarak ülkelerin kendi içinde de söz konusu… Ancak bu durumun her ülkede böyle olduğu söylenemez.

Fakat bir ülkede birbirinden ayrı, yönetim bakımından hiç ilişkisi olmayan en az iki mason örgütünün bulunması, o ülkede Masonluğun mutlaka bölünmüş olduğunu göstermeyebilir. Birbirinden ayrı bağımsız mason örgütleri arasında pek âlâ yakın dostluk ilişkileri kurulabilir. Nitekim bölünmelerin yanı sıra böyle dostça, kardeşçe ilişkiler de izlenebilmektedir.

Demek oluyor ki, toleranslı olanlar da var.

Masonluğun herhangi bir ülkedeki durumuna şöyle bir bakıp, başka ülkelerdeki durumun da benzer olacağını varsaymak ise yanlıştır. Gelişmiş Batı ülkelerinde bile bu yanılgıya düşen çoktur. Bazı ülkelerde tek bir tür Masonluk vardır. Buna karşılık bazılarındaki Masonluğun türü bambaşkadır. Bazı ülkelerde aynı anda birkaç tür Masonluk görülebilmektedir.

Dolayısıyla, bölünmelerden söz ederken, bu konuyu ayrı ayrı ülkeler çapında değil, dünya çapında genel olarak göz önünde tutmak daha doğru olur.

Fakat herhangi bir ülkedeki bölünme durumu göz önüne alınınca, bunun dünya çapındaki genel bölünmelerin bir yansıması olduğu söylenemeyebilir. Her ülkenin kendi içinde farklı gerekçeleri bulunabilir.

«Farklı tür Masonluk ile ne denilmek isteniyor?» diye soracak mısınız?

Buna da zorla soru ürettirme denir. Yanıtı verilecek zaten. Yazarın bu anlatımlarda kendine özgü bir tarzı var.

Öncelikle, ilkeleri farklı olan ve bu nedenle aynı çatı altında birleşemeyen mason kuruluşları…

Sonra örgütlenme ve çalışma yöntemleri farklı olan kuruluşlar…

Dolayısıyla ritüelik öğretimleri farklı olanlar… Nitekim bu kitabın 10. bölümünde birçok mason ritinin oluşturulmuş bulunduğunu, günümüzde de birçok ritin varlığını sürdürdüğünü gördük. Ancak bu bölümde Masonluktaki bölünmelerden söz ederken ritleri değil, yeryüzünde tek bir mason riti olsa bile bunun da kendi içinde bölünmelere yol açmış olacağı etkenleri inceleyeceğiz.

■ ■ ■

Bir ülkede farklı tür Masonluklar varsa, o ülkenin sadece kendi localarının toplantılarına gelip gitmekle yetinmeyip daha geniş çapta bilgi edinmeyi, gerek kendi üyesi oldukları örgütün gerekse başkalarının özelliklerini öğrenmeye de önem veren masonlar bu durumun farkındadır. Fakat o ülkede sadece tek tür bir Masonluk varsa, -çoğu masonlar Masonluğun başka ülkelerdeki özelliklerini de araştırıp öğrenmeye pek de hevesli olmadıklarından- Masonluğu sadece kendi üyesi oldukları kuruluşun uyguladığı gibi olduğunu sanır, başka türlüsünün de olabileceğini akıllarına bile getirmezler.

Sözün uzatıldığından yakınarak *«Nedir bu etkenler?»* diye sorabilirsiniz.

Yanıt olarak şu asal etkenleri sayabiliriz:

1. Dinsel inanç konusu;
2. Masonluk anlayışı ve örgütsel düzen ilkeleri konusu.
3. Irk ve cinsiyet ayırımcılığı konusu.

Şimdi bunları sırasıyla ele alıp, olabildiğince ayrıntılı ancak sizi çok usandırmış olmamak için özetleyerek anlatmaya girişelim.

Bir tane daha var ama ondan hiç söz edilmemiş: Bireysel nitelikli bir egemenlik ya da farklılık peşinde koşan, bundan ötürü farklı bir kuruluş oluşturan masonlar…

DİNSEL İNANÇ KONUSU



Masonluktaki ilk bölünmelerin başlıca nedeni, temel yasa üzerindeki uyuşmazlıktı. Buna çok eskiden kalma olduğu söylenen "Eski Yükümlülükler"in ne denli geçerli olduğu ile ilgili tartışmalar eklendi. Giderek ikisi de dinsel inanç konusu üzerinde yoğunlaştı.

"Eski Yükümlülükler"in en önemlilerinden biri, *"Tanrı'yı, peygamberleri ve Kutsal Kilise'yi sevmek"* biçiminde belirtilmişti. Sadece Katolikler için geçerli olan bu kural Protestanlıkta geçersizdir. Masonluğun 1723 tarihli özgün temel yasasında da böyle bir kural yoktu. Orada, -açıkça belirtilmese bile Teizme karşı ve Deizm ile daha uyumlu bir tutum benimsenmişti. Bu ise, Masonluğun Teizme bağlı kalmasını isteyenlerin kabul edebileceği basit bir fark değildi.

Teizm ve Deizm

Teizm, evreni yaratan ve yöneten, alın yazısına egemen olan, buyruklarını kullarına "vahiy" yoluyla ileten, nitelikleri belirli bir Tanrı'nın varlığını savunan dinsel öğretilerin genel adıdır. Buna uygun dinlerde mutlaka bir "kutsal kitap" vardır. Bu kitapta, tüm doğa olaylarının Tanrı'nın buyruğu ile oluştuğu, bunların insanlara ve diğer canlılara yaşam sürelerinde verilen ödül ve cezalar olduğu anlatılır. İyi ve doğru insan olmak, Tanrı'nın dileğini yerine getirmek içindir. Tanrı'yı hoşnut etmek için ona tapınmak gerekir. Tapınanlar, "öteki dünya"da ödüllendirilir; inanmayanlar cezalandırılır.

Deizm ise Tanrı'yı yalnızca bir "ilk neden" olarak benimseyip onun birtakım nitelik ve güçleri üzerinde tanım ya da varsayımlarda bulunmayan, dogmaları yadsıyan dinsel benimseyişlerin genel adıdır. En önemli özelliği, "vahiy"in kesinlikle kabul edilmeyip bunun karşısına akıl ilkelerinin konmasıdır. Tanrı ile insan arasında bir din adamına gerek olmadığını savunulur. Din adamlarının "tanrısal bilgi" konusundaki otoritelerine karşı çıkılır. Tanrı'nın varlığı yadsınmaz ama bir "ilk neden" olmanın ötesinde evreni, dünyayı, insanı ve diğer tüm varlıkları sürekli olarak yönetim ve denetimi altında tuttuğuna, geleceklerini düzenleyip değiştirdiğine ilişkin görüşler benimsenmez.

Bu tür inanca göre, Tanrı evrendeki olaylara, insanın düşünü ve eylemlerine karışmaz.

Bu inanç sisteminin dünya çapında genel geçerli şöyle bir amblemi bile var.



Teizmde ise Tanrı'nın nitelikleri tanımlandığı ve evrendeki her şeyi yaratmış olduğu gibi her şeyi yönettiği, buyruklarını insanlara seçtiği kulları aracılığıyla ve "vahiy" yoluyla ilettiği bu tür inancın temel ilkelerinden biri olduğu için, Deizmin tutumu "sapkınlık" olarak nitelenir hatta Ateizm (Tanrıtanımazlık) ile bile özdeş sayılır.

Böyle olunca, elbette bu iki temel dinsel inanç ilkesinden birinin doğruluğunu savunanlar arasında uyuşma sağlanamaz.

Elbette dünya yüzünde bir de ne Teizm ne de Deizm'e uygun, az sonra ayrıntılı betimlemesi yapılacak Ateizm ile de bağdaşmayan dinler ve inanç sistemleri var; özellikle doğuda ve Avrupa'ya oranla daha ilkel sayılabilecek ülkelerde… Fakat Masonluk tarihsel oluşumu bakımından Avrupa ülkelerinden gelişmiş düşünce ve felsefelerin ürünü olduğu için göz ardı edilegelmiş.

Ateizm (Tanrıtanımazlık)

Ateizm Tanrı'nın varlığını yadsıyan bir inanç sistemidir. Aslında doğrudan Teizmin karşıtıdır ama Deizm ile de bağdaşmaz. Tarihsel bakımdan Teizm kadar eskidir çünkü ona bir tepki olarak onunla birlikte doğmuştur.

Teist nitelikli inanç sahiplerince inançsızlık hatta inanmada kararsızlık, Ateist olmakla bir tutulur. Deizmin de böyle görülmesi bundan ileri gelir. Oysa bu özdeşleştirme yanlıştır. Çünkü nasıl Teizmde Tanrı'nın varlığına inanmak

gerekiyorsa, Ateizmde de yokluğuna inanmak gerekir. Bu bakımdan Ateizm çok farklıdır ve Teizme karşı olduğu gibi Deizme de karşıdır.

Aslında Ateizm, Tanrı'nın varlığını yadsıma yoluyla insanın varlığının ortaya konabilmesi için oluşturulmuştur. Özgün amacı Tanrı ile uğraşmak değil inanç kavramlarına karşı çıkarak insanı yüceltmektir. Tanrı'nın varlığını yadsımak, bunun sonucudur.

Önceleri salt Tanrı'nın var olmadığı üzerine bir görüş olan Ateizm, sonradan hiçbir din ya da dinsel inancın gerekli olmadığını, dinlerin tümünün insanlarca uydurulduğunu, her türlü doğaüstü benimseyişin yanlışlığını savunur bir biçime dönüştürülmüştür.

Böylece Ateizm sadece Teizme karşı çıkan bir öğreti olmaktan çok öteye gitmiş, inançsızlığı savunmakta oluşuna karşın kendine özgü bir inanç sistemi olmaya dönüşmüştür. Bu nedenle de nitelikleri arasında farklar olan birçok inanç sistemini karşısına almıştır.



Bu inanç sistemi de şöyle bir amblemle yansıtılıyor.

Masonluğun temellerinden birinin dinsel inanç olması gerektiğini ileri sürenler, Ateizmi hiç hoş göremedikleri, toleransla karşılayamadıkları için bir Ateistin mason olamayacağını ileri sürmüşlerdir. Nitekim gerek Masonluğun deist eğilimli 1723 tarihli özgün temel yasasının gerekse daha sonraki yasalarının bu konuda şöyle bir yargısı vardır:

"Bir mason, budala bir Ateist ve din ile ilişkisiz bir özgür düşünceci olamaz."

Kimi masonlar ise buna karşı âdeta düz mantık kullanarak, demagoji olarak da nitelenebilecek şöyle bir görüş ileri sürmüştür: «Masonluğun temel yasası, bir masonun Ateist olamayacağını değil, *"budala bir Ateist"* olamayacağını belirtmiş. Oysa insan "akıllı bir Ateist" olabilir. Ateizmi bilerek ve anlayarak benimseyen bir kişinin, mason olmasına yasa bakımından herhangi bir engel yoktur.»

Sonra da şöyle devam etmişler: «Temel yasa bir masonun *"din ile ilişkisiz bir özgür düşünceci"* olamayacağını belirtmiş. Oysa bir masonun özgür düşünce sahibi olması onu ille de tüm dinlerden ve dinsel inanç sistemlerinden soyutlamaz. İnanç sahibi olabilmek için mutlaka başkalarının kurmuş olduğu bir dine bağlanmak zorunlu değildir. Dolayısıyla kendilerine göre bir tanrı inancı olan özgür düşünce sahibi kimselerin mason olmalarına da yasal bakımından engel yoktur.»

Böylece Masonlukta Teizm-Deizm çekişmesi sonuç vermez bir biçimde sürerken, buna bir de Ateizm, ardından Ateizm ile de bağdaşık olması gerekmeyen "özgür düşünce ve bireysel buyrultu ile oluşturulan bir inanç" katılmıştır.

Aslında açıkça Ateizmden yana çıkan bir mason kuruluşu yoktur. Sadece bazı kuruluşlar Teistlere ve Deistlere olduğu gibi Ateistlere de tolerans gösterilip, insanların din ve inançlarına karışılmamasından yana çıkmıştır. Bazı mason kuruluşları ise hiçbir dinsel inancı savunmamayı yeğlemiş ama her masonun bir inancının olmasını gerekli görmüştür. Bunun nedeni, hiçbir şeye inanmayan

kişilerin Masonluğun amaçları doğrultusundaki ortak çalışmalarda yararlı olamayacağı tezidir.

Kimileriyse masonların belirgin olarak tanımlanmış bir dinsel inanç sahibi olmalarını zorunlu tutup bunda direttikleri için uyuşmazlık çözümlenemez bir biçim almıştır.

Mistisizm (Gizemcilik)

Mistisizm ya da Gizemcilik, amaçlarını halka açık olan dinlerde belirtilmiş olan yöntemlerle değil, kendine özgü ezoterik yöntemlerle gerçekleştirmeye çalışan inançsal dünya görüşleri ile bunlarla bağlantılı felsefe sistemlerinin genel adıdır.

Temeli Antik Çağın gizemci din ve ahlâk sistemlerine dayanır.

Eski Mısır'da Hermetizm, Hindistan'da Brahmanizm, Çin'de Konfüçyüs öğretisi ve Taoizm, Eski Yunan'da Orfizm ve Pitagorculuk en önde gelenleridir.

Göksel dinlerde de gizemci akımlar oluşmuştur. Bunlar Yahudilikte **Kabala,** Hıristiyanlıkta **Gnoz**, Müslümanlıkta **Tasavvuf** adını alır.

Gizemcilikte Tanrı'nın yaratıcı gücü yadsınmaz ama onun egemenliği altında yaşayarak ölüm sonrasına hazırlanmak yerine yaşam süresinde Tanrı'ya ulaşıp onunla bütünleşmek öngörülür. Tapınmak, dua etmek, yalvarıp yakarmak değil "gönül bağlantısı" gerekli sayılır. Akıl inançtan üstün tutulur ama gerçeklerin bulunmasında en etkili yolun **"sezgi"** olduğu benimsenmiştir.

■ ■ ■

Masonluktaki öğretim ile Gizemcilik arasında yer yer birtakım benzerlik oluşu, kimilerinin Masonluğu bir "gizemci kurum" olarak görmesine neden olmuştur.

Bu bir göreli bakış açısı değil ki… Tarihte Masonlukta gizemci (mistik) nitelikli sistemler de görülmüştür. Günümüzde bile az olsa da vardır. Bunların ise, -Hermetizm ayrı tutulursa- yukarıda sayılmış olan gizemci nitelikli inanç sistemleriyle doğrudan bir bağlantısı yoktur. Sadece esinlenme kaynaklarından söz edebilme olanağı vardır. Böylelerinin birçoğunun da Masonlukta değil, paramasonik (Masonluğa benzer) kuruluşlarda görüldüğü söylenebilir.

Ancak Gizemciliği "bilim ve akıl dışı bir yanılgı" olarak niteleyen mason kuruluşları da vardır.

Nitekim Gizemciliğin de Masonluktaki bölünmelerin odaklarından biri olduğu söylenebilir ama bundan ötürü gizemcileri suçlamak doğru olmaz çünkü yanlış bulsalar bile dinsel inançlara ve dindarlara karşı saygıda kusur etmezler.

Buna karşılık dinciler (yobazlar), kendileriyle benzer inançları olmayanlara karşı tolerans gösteremez hatta onları hor görür.

Dolayısıyla Masonlukta bölünmelere yol açan asıl konu ne din ne de inançtır. Sorun açıkça **"toleranstan yoksunluk"** yani katı bir tutumda diretmedir. Töresel ilkelerine bakılırsa, Masonluğun bağnazlığa karşı olması hatta bununla savaşması gerekir. Ancak birçok masonun bunu beceremediği anlaşılmaktadır.

Bunu beceremeyen bireysel olarak masonlar mı yoksa mason kuruluşları mı? Kitaptaki bu yargı ile masonlara haksızlık ediliyor. Oysa tutucu ve toleranstan yoksun birçok mason kuruluşunun üyesi olan masonların çoğunluğu aslında öyle düşünmüyor. Dolayısıyla "Masonluk başka, masonlar başka" sözü doğrulanıyor.

MASONLUĞUN TÜRLERİ



Masonlukta "din ve inanç", öteden beri üzerinde çok durulan önemli konulardan biri olmuştur. 18. ve 19. yüzyıllarda, bu bakımdan mason kuruluşları arasında uyuşma sağlanamamıştır. Her biri kendi görüşünün doğruluğunda diretmiştir.

20. yüzyıla gelindiğinde, din ve inanç sorunu bakımından Masonluğun üç gruba ayrılmış olduğu görülür:

1. Kapsamı belli bir dinsel dogmanın Masonluğun ilk ve öncelikli temel öğesi olmasını zorunlu tutan, bu zorunluluğa uyum göstermeyenleri Masonluğun dışında sayanlar;
2. Masonluğun 18. yüzyıl başları ve öncesinden kalma geleneklerine bağlı kalınmasını, toplumların çoğunluğunca öteden beri benimsenmiş olan bir dinsel inancın da Masonluğun temelini oluşturmasını gerekli bulanlar;
3. Masonluğun dinlerin ve inanç sistemlerinin üstünde ve dışında tutulması gerektiğini, bu nedenle de masonların din ve inançlarına ya da dinsizlik ve inançsızlıklarına hiçbir şekilde karışılmamasını savunanlar.

Bunlardan ilkine "tutucu" (konservatif = muhafazakâr), ikinciye "gelenekselci" (tradisyonalist), sonuncuya da "özgürlükçü" (liberal) diyebiliriz.

Tutucu Masonluk

Tutucu nitelikli Masonluk, öğretiminde birtakım temel inanç ilkelerini ya da dogmaları zorunlu tutan, bunları tartışılmaz sayanların genel niteliğidir. Bu tür bir Masonluk anlayışına sert bir şekilde karşı çıkanlardan kimimasonlar, bunu **"Dogmatik Masonluk"** olarak da nitelendirmiştir.

Bazı mason kuruluş ve sistemlerini "dogmatik" olarak niteleyip bu sıfatı bir suçlama gibi kullananlar, kendi benimsedikleri ilkeler dışındaki her türlü dogmayı sistem ve öğretimlerinden uzaklaştırmaya çalışır. Bundan ötürü de kendilerini "özgürlükçü" ya da "liberal" olarak nitelemişlerdir. Bu bağlamda son yıllarda bir de "adogmatik" *(dogmatik olmayan)* diye bir sıfat da kullanılmıştır.

Oysa bu bakış açısı da tolerans ve anlayıştan yoksun! Bağnazlığa karşıt, sadece kendi tutumunu beğenen bir başka bağnazlık…

Ötekiler ise kendilerine "dogmatik" sıfatını yakıştıranları Masonluğun dışına iter, Onları en azından "düzensiz" (gayri muntazam) sayarlar. Onlar için, kötü ve zararlı anlamına gelen "klandesten" sıfatını da kullanmışlardır.

Bu iki birbirine karşıt türdeki Masonluğu benimseyenler arasındaki çelişme, bir görüş ve anlayış farkı olarak kalmamış, atışma ve suçlamalara varmıştır.

Tutucu Masonluğun iki belirgin özelliği vardır:

1. Operatif Masonluk döneminden kalma olduğu söylenen eski geleneklerin hiç değiştirilmeksizin korunarak uygulandığının ileri sürülmesi;
2. Teist nitelikli bir Tanrı inancının Masonluğun ilk, temel ve kaçınılmaz koşulu sayılması.

Bu tür Masonlukta hiçbir Tanrı inancı olmayanlar bir yana dursun, kitaplı dinlerdeki Tek Tanrı'ya ve "vahiy"e inanmayanlar da Masonluk için yararsız hatta zararlı olarak nitelenir.

Tüm masonlar birbirlerine "kardeş" der ya… Bu tür Masonlukta benimsenen kardeşlik anlayışı, Masonluğun dinsel inanç konusundaki tutumunun ürünüdür.

Buna göre Tanrı tüm insanların babasıdır. Tüm insanlar bu nedenle kardeştir. Nitekim masonların kardeş oluşu da öncelikle inanç üzerinde birleşmelerinden ileri gelir.

Ancak bu bir *"din kardeşliği"* değildir. Belki "inanç kardeşliği" diyebilirsiniz.

Bu anlayışı benimseyen kuruluşlardan çoğu Anglosakson Masonluğu topluluğu içinde yer alır.

Fakat bu olgu Tutucu Masonluk ile Anglosakson Masonluğu terimlerini özdeşleştirmez.

Anglosakson Masonluğu, Tutucu Masonlukta bir sayısal çoğunluk, bir kitlesel güç oluşturur ama tümünü içermez.

Tutucu Masonluk anlayışını benimsemekle birlikte, İngiltere Birleşik Büyük Locası'nı "ana büyük loca" olarak kabul etmeyen ve herhangi bir diğer obediyansa oranla dünya çapında geçerli bir üstünlüğünün olduğunu yadsıyanlar da vardır.

Nitekim bu İngiltere'de bile geçerli. Regular Grand Lodge of England *(İngiltere Muntazam Büyük Locası)* adlı bir obediyans da var.

Gelenekselci Masonluk

Gelenekselci Masonluk, 18. yüzyıl başları ve öncesinden kalma eski gelenek ve yöntemlerin titizlikle korunarak uygulanmasını öngören mason kuruluşları, toplulukları ve sistemlerinin genel niteliğidir. Bu gelenek ve yöntemlerin dinsel özelliği üzerinde tartışma yapılmaz.

Buradaki "gelenekselci" sıfatını beğenmemiş olabilirsiniz.

Zaten ülkemizde kimileri "gelenekçi" kimisi "geleneksel" diyor.

İkisi de aynı şey… Sıfata değil de Masonlukla bağlantılı tanıma bakalım.

Bu tür Masonluk anlayışı dinsel inanç gereği açısından Tutucu Masonluk ile bağdaşır.

Özgürlükçü Masonluk anlayışıyla belirgin bir çelişkisi vardır. Çünkü eskiden kalma gelenek ve yöntemlerin titizlikle korunarak bunlara uyulması bir koşul(şart) haline getirilince, Özgürlükçü Masonlukta buna karşı çıkılır.

Bu tür Masonlukta o eski geleneklerin her çağa ve her ortama göre en iyi ve en uygun şekilde düzenlenmiş olduğu, bunların yüzyılların deneyim ve birikimi ile gelenekselleştiği, değiştirilebilecek hiçbir yanlarının bulunmadığı savunulur. Masonların inançlı kişiler olmaları gerekli görülür ama bununla bağlantılı bir ön koşul konulmaz.

Bir diğer deyişle, Gelenekselci Masonluk elbette Ateizme karşıdır ama Teizm ile Deizm arasında fark gözetmez. Dinden ve inançtan yanadır ama belirgin bir dogmayı savunmaz.

Özgürlükçü Masonluk

Özgürlükçü ya da Liberal Masonluk, masonların dinsel görüş ve inançlarında hiçbir sınırlamaya bağlı tutulmaksızın özgür olduklarını benimseyen, bu nedenle öğretimlerinde dinsel dogma olmayan, ritüellerini de bu ilkelere göre düzenleyip uygulayan mason kuruluşları, toplulukları ve sistemlerinin genel niteliğidir.

Buradaki "liberal" terimini sadece bu tür Masonluk anlayışını benimseyenler ile "Masonluk" konusunu yansız (objektif) olarak inceleyenler kullanır. Tutucu ve Gelenekselci Masonluk anlayışını benimseyenlere göre ise *"Liberal Masonluk"* diye bir şey yoktur; hiçbir zaman da olmamıştır; bu terimi Masonluğa benzer birtakım yöntemler uygulayarak çalışmakta olan taklitçi örgütler uydurmuştur.

Buna karşın biz burada kimi zaman "Özgürlükçü Masonluk" kimi zaman da eş anlamlı olarak "Liberal Masonluk" terimini kullanmayı sürdüreceğiz. Çünkü buna karşı çıkanlar her ne derse desin, dünyada bu tür bir Masonluğun bulunduğu yadsınamaz. Bu tür Masonluğu benimseyen kuruluşların birçoğunun adlarında "liberal" sıfatının kullanıldığı da görülmektedir.

■ ■ ■

Bu tür Masonlukta, Masonluğun amaçları bakımından dinsel inançlar bir temel koşul sayılmaz. Hiçbir mason kuruluşunun belirli bir dinsel inanç sistemini gözetmeyip, savunmaması öngörülür.

Ancak bu, dine ve dinsel inançlara karşı çıkıldığı anlamına gelmez. Hiçbir din, hiçbir Tanrı inancı, hiçbir tapınma biçimi ve bunlarla ilgili diğer uygulamalar ne önerilir, ne savunulur, ne yerilir ya da aşağılanır ne de bunlardan herhangi birinin diğerlerine oranla daha iyi ve daha doğru ya da üstün olduğu ileri sürülür. Tek benimsenen ilke, taraf tutulmaması, hiç kimsenin dinsel inanına, görüş ya da inanışlarına karışılmamasıdır. Liberal Masonluk, inançlarından ötürü insanlar arasında herhangi bir ayırım ya da ayrıcalık güdülmesine de karşıdır.

Liberal Masonluğun böylesine geniş bir özgürlük ve tolerans üzerine kurulmuş olması, ister istemez loca çalışmalarında birtakım kısıtlamaların getirilmesini gerektirmiştir. Hiçbir mason kendi inançlarını -hangi ölçüde olursa olsun- bir mason topluluğuna mal edemez; bunları başka inançlardan daha üstün olarak gösteremez ve diğerlerini küçümseme ya da aşağı görme gibi bir davranış sergileyemez.

Bir diğer deyişle, vicdan özgürlüğünün hiçbir sınırı yoktur ve bu tarz Masonluk "özgürlükçü" olmasına karşın düşünce ve söz özgürlüğü, başkalarını etkileyecek ya da incitebilecek noktada sınırlandırılmıştır. Her ne kadar bu sınırlama "özgürlük" kavramıyla çelişkili gibi görünebilirse de masonlar arasında barış ve uyumun korunabilmesi bakımından zorunlu sayılır.

■ ■ ■

Liberal Masonluğun, diğer iki Masonluk türü ile karşılaştırıldığında onlardan daha tutarsız olduğu görülür. Kendi içinde daha çok çelişki ve tartışma çıkar. Çağdaşlığı öngördüğü için sürekli değişim gösterir. Evrimselliği savunmakta oluşu çağdaşlığın da ötesine geçerek hep yenilenme göstermesini gerektirir.

ÖRGÜTSEL DÜZEN SORUNU



«Hangi mason kuruluşları düzenli, hangileri düzensiz sayılır?» gibi olası bir sorunuzun yanıtını araştırmaya girişecek olursak, Masonluktaki bölünmelerin asıl nedeni ortaya çıkar.

İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın önderi olduğu Anglosakson Masonluğu, dünya çapında en büyük masonik kitlesel gücü elinde tutmaktadır.

Bu kitlesel gücün örgütsel düzeydeki benimseyişine göre, İngiltere Birleşik Büyük Locası dünyadaki "ana büyük loca" niteliğini taşır; Masonluğun egemen otoritesidir. Bu tartışılamaz.

Bu konu daha önce de belirtilmişti. Yazar, bu tekrarları ya çok seviyor ya da çalakalem yazdığı için zaten belitmiş olduğunu unutuyor.

Bazı mason kuruluşları ise böyle bir üstünlüğü ve egemenliği kabul etmemekte, her obediyansın eş değerliğini savunmaktadır.

İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın egemenliğini kabul etmeyen obediyanslar arasında bazıları, 20. yüzyılda kendi aralarında dostluk ilişkileri kurmuştur. İngiltere Birleşik Büyük Locası buna pek ses çıkarmamış, mason kuruluşlarının kendi izni ve onayı olmadan aralarında ilişki kuramayacağını ileri sürmemiş, sadece egemenliğini açıkça benimsemeyen mason kuruluşlarından birçoğunu düzensiz (gayri muntazam) saymıştır.

Bazılarına ise dokunmamıştır. Bu çifte standartlı tutum ise uluslararası politik ve ekonomik nedenlerden kaynaklanır.

Şimdi siz şunu soracaksınız: *«Bu anlatım yanlı (taraflı) bir tutum değil mi?»*

Evet öyle!.. İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın her şeyi kendine yontan yanlı tutumu karşısında, masonca yansız, tümüyle objektif olunamıyor.

Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin Durumu

Bu ritin yüksek konseylerinden bazıları, -önceki bölümde değinmiş olduğumuz üzere- 1875 yılında İsviçre'nin Lozan kentinde toplanan uluslararası konvanda ilk kez bir araya gelirken, İngiltere Yüksek Konseyi'nin de bunların arasında bulunuşu dikkat çekicidir.

Yine önceki bölümde belirtmiş olduğumuz üzere; aslında bu konvandan sonra yayımlanan "İlkeler Bildirgesi", gerek ritin 1786 tarihli olduğu kabul edilen anayasasında yapılmış olan değişikliklerden gerekse bazı yüksek konseylerin imzaladığı konfederasyon anlaşmasından daha önemlidir.

Bu bildirge sadece 1875 tarihinde onu benimseyerek imzalamış olan yüksek konseyler için değil, Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'ni uygulamasalar bile bu bildirgenin kapsamını uygun bulan mason kuruluşları için de değerli bir tarihsel belge niteliğindedir. Nitekim Masonluktaki bölünmüşlük olgusu bu bildirgenin kapsamının benimsenip benimsenmeyişiyle kendini belli eder.

Bu bildirgenin en önemli maddeleri bu kitabın ***"Ritler"*** başlığı altındaki 10. bölümünde özetle verilmişti. Onları burada bir kez daha yinelemenin anlamı ve gereği yok. Ancak şunları eklemekte yarar olabilir:

Lozan İlkeler Bildirgesi'nin kapsamında yer alan ilkeler objektif bir görüş açısıyla bakıldığında mason örgütlerini birleştirici gibi görünüyorsa da işin içinde olanlardan kimilerine göre hiç de öyle değildir.

Nitekim Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin daha sonra düzenlenen konvanlarında bu bildirgede geçen çeşitli sözcük ve terimlerin -özellikle "Evrenin Ulu Mimarı" kavramının- anlamı üzerinde titizlikle durulmuştur.

Aynı ritin kapsamı içinde olmakla birlikte ortaya çeşitli yorumlar çıkmıştır.

Tüm çabalara karşın yüksek konseylerin arasındaki çelişkiler giderilememiştir.

Masonluğun 33. derecesini almış ve bir yüksek konseyi yöneten, bu bakımdan kimi gözlerde çok büyütülen kardeşler birbirlerine bir türlü tolerans göstermeyince, onların da arasında uzlaşma sağlanamamıştır.

Dolayısıyla, Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin de belli bir adı taşıdığı, belli bir öğretim dizgesini uyguladığı gerekçesiyle kendi içinde dünya çapında tek beden olduğu sanılmamalıdır. Masonluğun genelinde olduğu gibi o da kendi içinde "tutucu", "gelenekselci" ve "evrimsel" olmak üzere ayrı kanatlara bölünmüştür. Bu olgu, ritin herhangi bir derecesinin -hangisi olursa olsun- birbirinden farklı yüksek konseylerin uygulamasındaki ritüelik içeriği şöyle bir karşılaştırıldığında hemen kendini belli eder.

Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti, -dünya yüzünde ne kadar yaygın olursa olsun- Masonluğun genel kapsamında özel bir olgu. Kitapta bunun üzerinde böyle sık duruluşunun gerekçesi anlaşılır gibi değil. Belki de Türkiye'de uygulaması bulunan tek rit oluşundan ötürü...

Uluslararası Masonluk Birliği'ndeki Uzlaşmazlık

Bu kitabın 9. bölümünde Masonluktaki uluslararası örgütlenmelerden söz ederken, İsviçre Alpina Büyük Locası'nın girişimiyle 1902 yılında "Masonik İlişkiler Uluslararası Bürosu" adı altında bir iletişim örgütü kurulduğunu, ancak yaptığı çalışmalardan başarılı bir sonuç elde edemediği için kapandığını belirtmiştik.

Bu kuruluşun 1904 yılında yayımlamış olduğu bir bildirge var ki, ayırımsız olarak masonların tümü aç ısından ibret olması gereken bir yakınma içeriyor:

> ***"Sözde evrensel denen ve mutlaka bir kardeşlik birlikteliği göstermesi gereken, amacı ise ayırmak değil birleştirmek olması zorunlu olan bir topluluk içinde derin ayrılıkların görülmesi çok acıdır. Bu topluluğun birçok gruplarının birbirlerini aforoz ettiğini, kendilerinden farklı düşünmekten başka hiçbir suçu olmayan insanları ve kardeşleri lânetlediklerini görüyoruz. Bize inceleme yapıp denemeyi, tartışmayı, suçlamadan önce dinlemeyi öğütleyen aklın sesine karşı sağır olan bu kimseler kendilerini suçsuz saymaktan hoşlanıyor ve tutumlarıyla farkına varmadan özgürlüğe sonsuzcasına düşman kesiliyor."***

Bu karamsar görüşe karşın, 1921 yılında masonik yazında kısaca A.M.I. olarak anılan Uluslararası Masonluk Birliği'nin kurulduğundan da söz etmiş, ilgili obediyansların ortak görüşlerinin açıklandığı bildirgenin en önemli maddelerini sıralamıştık.

Bunların da burada bir kez daha yinelenmesi gerekmez.

Birçok obediyans Uluslararası Masonluk Birliği'nin ortaya koyduğu ilkeleri "Eski Yükümlülükler" ile "Landmarklar"a aykırı buldu.

Buna hiç şaşırmamak gerekir çünkü o kuruluş Liberal Masonluk ilkelerini benimseyen obediyanslardan oluşuyordu. İşin ilginç yanı, birliğin ilkelerinin Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin 1875 tarihli Lozan Konvanı'nda belirlenmiş olanlardan bazılarıyla çelişkili olduğunu ileri sürenler de çıkmıştı.

Elbette… Masonluğun simgesel derecelerindeki uygulamalar iuleEski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti özdeşleştirilemez.

Belki bu da olağan karşılanabilir ama bu işin perde arkasındaki sorun başkaydı:

Masonluğun simgesel derecelerinde çalışan obediyanslardan oluşan birliğin, aslında Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin ilkelerini olduğu gibi izlemesinin gerektiği ileri sürülmekteydi.

Olmayacak, Masonluk ile bağdaşmayacak işler…

İşte!.. Bunu yazar da vurgulamış.

Aynı senaryo yineleniyordu...

Üstün olan, sözünün dinlenmesi gereken örgüt hangisidir?.. Masonluğun asal derecelerinde çalışmakta olan bir obediyans mı, yoksa simgesel derecelerle birlikte yüksek dereceleri de sinesinde barındıran bir yüksek konsey mi?..

Aslına bakılacak olursa buradaki sorunu yaratanlar, -eskiden beri olduğu gibi- bazı yüksek konseylerin ileri gelenleriydi. Çünkü onlara göre, 1. dereceden. 33. dereceye kadar uzanan Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin ilk üç derecesini yönetmekte olan obediyanslar, ritin egemen otoritesinin sözünü dinlemeliydi.

Buna karşılık, simgesel derecelerde çalışmakta olan obdiyansların seçilmiş yöneticileri de bir yüksek konseyin yetki alanının ancak 4. dereceden sonra başlayabileceğini, simgesel derecelere karışamayacağını ileri sürüyordu.

Bu sorun, 20. yüzyılın ilk çeyreğinde ortaya çıkmış değildi; önceden de vardı. Daha sonra da sürdü ve günümüzde de yer yer sürmektedir.

Ancak bunu "bölünme" olarak görmek doğru olmaz. Bu, diyalog noksanından kaynaklanan bir uyuşmazlıktan başka bir şey değildir. Çözümü vardır. Şayet bir yüksek konsey ilişkide bulunduğu obediyanslar ile aralarındaki ilişkilerin nasıl düzenleneceği konusunda anlayışlı bir tutum takınacak olursa sorun çıkmaz. (Böyle bir sorunun nasıl çıktığını ve nasıl çözümlenebildiğini ya da tersine nasıl çözümsüzlüğe sürüklenebildiğini, bu kitabın 17. bölümünde Türkiye'deki Masonluğun yakın tarihini incelerken göreceğiz.)

■ ■ ■

Uluslararası Masonluk Birliği bünyesinde çıkan uyuşmazlıklar sadece Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin bazı yüksek konseylerinin tutumu ile bağlantılı değildi. Öyle ki,"Lozan İlkeler Bildirgesi" diye bir şeyin olup olmaması, birlik üyesi olan obediyanslar arasında iyi bir uyum sağlanması ya da tersine uyuşmazlık çıkmasını etkilemiyordu.

Asıl sorun, birliğin bünyesinde Özgürlükçü Masonluk ilkelerini benimseyen obediyanslar olduğu gibi, Gelenekselci Masonluk ilkelerini benimseyenlerin de bulunmasıydı. Önceleri aralarında hiç sorun yok gibi görünüyorlardı ama bir süre sonra uyuşmazlık patlak verdi.

Birliğin konvanlarında Gelenekselci Masonluğu benimseyen obediyansların delegeleri, özellikle "Evrenin Ulu Mimarı" kavramının gündeme getirilerek görüşülmesini, birliğin bu konudaki tutumunun belirlenip apaçık bir şekilde ortaya konmasını istiyordu.

Nitekim 1927 yılında Paris'te toplanan konvanda, bu konu da gündeme alınıp görüşülünce, obediyansların anlayışları arasındaki farklar sapır sapır ortaya döküldü.

Yapılan tartışmaların sonunda görüş birliğine varılır gibi oldu; Masonlukta genel olarak "Evrenin Ulu Mimarı" terimiyle dile getirilen bir yüce ilke ve idealin varlığının tanınması gerektiği üzerinde uyuşmaya varıldı.

Oraya kadar iyiydi ama iş o kadarla kalmadı.

Böyle bir tanımanın hiçbir dinsel inanç ve bağlanışı ne önerdiği ne de yadsıdığı, her obediyansın kendi tüzük ve ritüellerinde bu ya da benzeri bir kavrama yer v ermelerinin zorunlu olmayacağı eklenince tartışmalar yine alevlendi.

Birliğin üyelerinden bazılarına göre din ve inanç konusundaki görüş ve eğilimlerde obediyansları tümüyle serbest bırakan böyle bir kararın benimsenmesine olanak

yoktu. Aksi takdirde Masonluğun Deizm gibi Ateizme de açılacağını, bunun Masonluğun temel yasasına aykırı olup Ateistleri üyeliğe kabul eden tek bir locanın bile Masonluğun adını kötüye çıkaracağını ileri sürüyor, bu kararın değiştirilmesini istiyorlardı.

Bu karar değiştirilemedi. Çünkü Özgürlükçü Masonluk anlayışını benimseyenler çoğunluktaydı.

B unu öncelikle Fransa Büyük Doğusu'nun tetiklediği de açıkça ortada…

Bunun üzerine Gelenekselci Masonluğu benimseyen obediyanslar önce konvanı terk etti, sonra da birlikten ayrıldılar.

■ ■ ■

Uluslararası Masonluk Birliği'ndeki bu olay sırasında İngiltere Birleşik Büyük Locası, kendine daha yakın gördüğü obediyansların bu gibi toplantılara katılıp uluslararası etkinliklerde pay almasından endişe duyuyor ama bunu pek belli etmiyordu. Şöyle bir yorum yapmakla yetinmişti:

> ***"Biz orada değildik... Böyle bir kongre yapmak üzere bizim onayımız alınmamıştır. Dolayısıyla bu kongre bizim görüş açımızdan geçerli değildir ve kararları da Mason Dünyası'nı bağlamaz."***

İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın dediği doğruydu. Ancak bunları bu tarz ile deyişi, *«Dünyada Masonluk bizden sorulur.»* anlamına geliyordu.

Uluslararası Masonluk Birliği'nde bir çatlak oluşunca, İngiltere Birleşik Büyük Locası bundan yararlanmasını bildi. 1929 yılında, tarih boyunca ilk kez olmak üzere bir evrensel bildirge yayımladı ve bir mason kuruluşunun düzenli olarak tanınabilmesi için kendince uymasını zorunlu gördüğü koşulları açıkladı.

Bu koşullar aslında İngiltere Birleşik Büyük Locası'na özgü olmakla birlikte Dünya Masonluğu'nda genel olarak "Tanıma Koşulları" terimiyle anılır. Bir diğer deyişle Masonlukta "Tanıma Koşulları" denilince doğrudan bu anlaşılır.

Anlaşılan, Anglosakson Masonluğu'na doğru ilerleyiş iyice belirleniyor…

TANIMA KOŞULLARI



Bu kitabın Masonluktaki örgütlenme kurallarının incelendiği 4. bölümünde değinilmiş olduğu üzere, herhangi bir mason kuruluşu, bir diğerini de kendi benimsediği örgütsel düzen ilkeleri uyarınca "düzenli" görünce, o kuruluşa bir "tanıma belgesi" ya da "patent" verir. Bunu yapması zorunlu değildir ama bu işlem dünya çapında benimsenmiş bir gelenektir.

İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın bu bağlamda 1929 yılında belirleyerek, bir bildirgeyle duyurmuş olduğu koşulları şöyledir:

1. ***Kökenin düzenliliği yani her büyük locanın yasal olarak gereğince tanınmış bir büyük loca ya da düzenli bir şekilde oluşturulmuş üç veya daha çok loca tarafından kurulmuş olması;***

Daha sonra yapılan bir açıklama uyarınca bunun anlamı şöyledir: Düzenli olarak tanınacak bir büyük loca ya doğrudan İngiltere Birleşik Büyük Locası tarafından kurulmuş olmalı ya da onun tarafından patent verilmiş localarca oluşturulmalıdır. Çok daha önce kurulmuş büyük locaların ise **"konsekrasyon"** denilen yöntemin uygulanmasıyla düzene kavuşturulması gerekir.

Bu aşamada bir noktaya daha parmak basmakta yarar var: İngiltere Birleşik Büyük Locası sadece büyük localardan söz eder; "büyük doğu" diye bir oluşumu kabul etmediğinden, ona hiç değinmez.

2. ***Evrenin Ulu Mimarı'na ve onun vahiy yoluyla iletilmiş dileğine inanmanın üyelik için zorunlu nitelik olması;***

İngiltere Birleşik Büyük Locası, Evrenin Ulu Mimarı kavramını şöyle tanımlar: "Bütün insanların babası olan, yaratıcı, düzenleyici, denetleyici ve yönetici, tek ve ulu Tanrı, Yüce Varlık" *(Supreme Being)*… Bu koşula daha sonra "ruhun ölümsüzlüğüne inanmak" da eklenmiştir.

Bunun özeti, teist nitelikli bir dinsel inanç… Masonların bu tür bir inanç sahibi olmaları zorunlu görülüyor. Peki, İngiltere Birleşik Büyük Locası'nı "ana büyük loca" olarak benimseyen diğer büyük locaları bir yana bırakalım ve sadece bu büyük locaya bağlı locaların üyesi olan masonlara bakalım. Onların tümü bu koşula uyuyor mu?

Bu soruya "Evet!" diye yanıt verebilmek zor… İnananlar vardır hiç kuşkusuz ama herhalde aslında inanmayıp da sorulduğu zaman inandığını söyleyenler ç ok daha fazla olsa gerek…

Ancak yakın geçmişimizde İngiltere Birleşik Büyük Locası "ruhun ölmezliğine inanma" koşulunu kaldırdı. Acaba neden?

İngiltere Birleşik Büyük Locası bu gibi yapıp etmeleri üzerine herhangi bir açıklama yapmaz, bir gerekçe göstermez ki… Öyle uygun görülmüştür, öyle yapılacaktır, hepsi bu kadar!

Bu değişikliğin olası gerekçesi üzerine ancak bir tahminde bulunabiliriz. Son yıllarda dünya ekonomisinde Çin'in çok önemli bir yeri var. Şayet Çin'de bu inanç zorlamasıyla Anglosakson Masonluğu ilerletilebilir mi?

İşin ilginç yanlarından biri de şu: İngiltere Birleşik Büyük Locası bu koşulu kaldırdı ama onu "ana büyük loca" olarak benimseyen büyük localardan çoğu tüzüklerinde henüz bu bağlamda bir değişiklik yapmadı.

Şimdi soracaksınız: *«Onların da mı bu değişikliği yapması gerekiyor?»*

Hayır. İlle de gerekmiyor. İngiltere Birleşik Büyük Locası böyle bir koşula karşı değil ki! İsteyen istediği gibi devam eder. Bir de zaten bu büyük loca her ne derse ona gözü kapalı uyanlar var. Yeni adaylara ruhun ölmezliğine inanıp inanmadığını sormazlar, olur biter.

3. ***Tüm inisiyelerin*** *(Masonluğa girmiş olanların)****, kutsal kitap üzerine ya da ona gözlerini bağlayarak ant içmesi; böylelikle inisiye olan kişinin vicdanını yukarıdan gelen "vahiy"e bağlaması;***

Burada söz konusu Kutsal Kitap, öncelikle **"İncil"**dir. Buna **"Tevrat"** da dahildir.

Bir önceki koşula yalandan uyan bir kişi bunu da yapar. Böylece, masonların doğru ve dürüst, onurlu kişiler olması gereği bir yana bırakılarak ikiyüzlü olabilmelerine olanak tanınmış oluyor.

Ancak, dinsel inançlar arasındaki farklar nedeniyle, sonradan şu kitapların da bu amaçla localarda bulundurulabileceği açıklandı: **Vedalar**, **Tripitaka**, **Kuran**, **Tao Teh King**, **Zend Avesta** ve **Konfüçyüs Kitapları**.*

Büyük çelişki… Kuran bir yanı bırakılacak olursa, dinleri gereği diğer kitaplara inananların benimseyişleri önceki koşula uymuyor ki…

4. ***Büyük loca ve her locanın üyelerinin yalnızca erkeklerden oluşması; her büyük locanın karma localar ya da kadınları da üyeliğe kabul eden örgütler ile hiçbir masonik ilişkide bulunmaması;***

İngiltere Birleşik Büyük Locası o tarihte böyle demiş ve ortaya koyduğu bu koşul günümüzde de geçerliğini sürdürüyor ama şimdilerde bu büyük locanın kendi ülkesindeki kadın mason büyük localarıyla gayet sıkı kurumsal ilişkileri var. Buna karşın İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın bu yaklaşık yüz yıl önce konulmuş bu kuralı kaldırması ya da değiştirmesi şimdilik söz konusu değil. (2026) Kim bilir belki gelecekte…

5. ***Büyük locanın, kendi denetimi altında bulunan localar üzerinde egemen jüridiksiyonunun bulunması yani ilgili jüridiksiyon** kapsamında zanaat dereceleri ya da simgesel dereceler (çırak, kalfa ve üstat) üzerinde tek ve tartışmasız otoritesi olan, sorumlu, bağımsız ve kendi kendini yöneten bir organizasyonunun olması; bu otoriteyi, her ne şekilde olursa olsun bir yüksek konseye ya da bu dereceler üzerinde bir denetim ve gözetme yetkisi bulunduğunu ileri süren bir başka güce devretmeyip onunla paylaşmaması;***

Türkiye'de belki de bu yüzden Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nın Türkiye Yüksek Şûrası ile yazılı anlaşması yok.

---

* **Vedalar:** Hinduizmin kutsal kitapları
Tripitaka: Budizmin kutsal kitabı
Tao Teh King: Taoizmin kutsal kitabı
Zend Avesta: Mazdaizmin kutsal kitabı.

** **Jüridiksiyon:** Masonlukta bu terim en çok Eski ve Kabil Erdilmiş İskoç Riti'nde geçmekle birlikte genel olarak herhangi bir mason örgütünün egemenlik bölgesini nitelemek üzere kullanılır.

6. ***Masonluğun Üç Büyük Işığı'nın (Kutsal Yasa Kitabı, gönye ve pergel) en başta Kutsal Yasa Kitabı olmak üzere büyük loca ve ona bağlı localar çalışırlarken mutlaka ortada bulundurulması;***

Kutsal Yasa Kitabı denilince bunun farklı bir şey olduğu sanılmamalı. İngilizcede "Volume of Sacred Law" ilgili din kitabı anlamına gelir. Masonlukta da bu böyle bir simgesel deyişle belirtilir.

7. ***Locada din ve politika konuları üzerinde görüşme yapılmasının kesinlikle yasaklanması;***

Bu koşul çok tartışılmıştır. Günümüzde İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın bu tanıma koşullarını kabul eden büyük localara bağlı localarda bile bu madde bu kadar sıkı bir şekilde tutulmayıp, esnetilmiştir. Şöyle ki, localarda yan tutulmaksızın, propaganda yapılmaksızın, karşıtlık edilmeksizin, objektif bir tutumla gerek din gerek politika alanlarında birtakım anlatımlar ve incelemeler yapılmaktadır.

8. ***Eski Landmarkların ilkelerine, geleneklerine ve zanaatın uygulamalarına kesinlikle uyulması.***

İşte yine landmarklar…

Peki ama nedir bunlar?

Bu konuda zahmet edip bir açıklama yapsalardı da birçok yazar mason kaleme aldığı kitaplarında kendi kafasından değerlendirmeler yapacağına, otoriter organ olarak tanıdığı bu büyük locanın tanımları çerçevesinde çalışsaydı.

Belki şunu soracaksınız: *«İngiltere Birleşik Büyük Locası tutumu bakımından "kuralcı ve sistemci" bir örgüt olduğuna göre, dünyanın birçok yerinde farklı değerlendirmelere yol açan bu konu üzerinde niçin açıklama yapmıyor?»*

Bilemeyiz ki…

Gidip bu büyük locanın en üst düzeydeki yetkililerine sorsak, onlar da ya bilmez ya da bu soruya yanıt vermekten kaçınır.

Bu durumda yorum yapmaktan, tahminde bulunmaktan başka çare kalmıyor. Şöyle:

Bu konuda bir açıklama yaparsa, kendi kendisini bağlamış olur. Yeterince geniş düşünülmeden yapılan bir açıklama noksan kalabilir. Sonradan buna bir şey daha eklemeye girişirse, bunu kendisinin uydurduğu belli olur. Başlangıcından fazlaya kaçarsa, birtakım karşı çıkışlar (itirazlar) doğabilir. Değinerek geçtiği gelenekleri ve "zanaatın eski uygulamaları" dediği şeyleri anlatmaya girişirse yanılgılara düşebilir.

Bütün bunlar Büyük Loca'nın otoritesini zedeler. En iyisi kurumsal açıklamalar yapmamak, bunları masonlara bırakmaktır. Çünkü öyle bir durumda beğenmediği anlatımlara karşı çıkabilir ve bunların "bireysel" olup Büyük Loca'yı bağlamadığını belirtebilir.

■ ■ ■

İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın bu koşullarından bazıları zaten dünyanın her yanında aynen benimsenmektedir. Bazıları ise birçok obediyansın görüş ve anlayışıyla çelişkilidir. Bu koşulların tümünü içtenlikle benimseyen ya da farklı eğilimleri olsa bile kabul eden mason kuruluşları, hep birlikte Anglosakson Masonluğu topluluğunu oluşturur.

Ancak bu koşullar bu kadarla kalmamıştır. Az önce belirtmiş olduğumuz yakın geçmişteki değişikliğin öncesinde birtakım başka değişiklikler ve eklemeler de yapılmıştır. Bunlardan ilki 1932 yılında yapılmış bildirgede yer alır. Onları tamamlayıcı olması bakımından yukarıdaki ek açıklamalar kapsamında verdik.

Ardından, 1738 yılında İskoçya Büyük Locası ile İrlanda Büyük Locası'nın da katılımıyla bir bildirge daha yayımlandı. Bu bildirgede şu ek koşullara yer verildi:

- Barışı ve sosyal düzeni bozucu eylemlerde bulunan kişiler mason localarına alınamaz.
- Her mason ülkesinin yasalarına uymak zorundadır.
- Dinsel ve politik sorunlar hiçbir suretle localarda görüşülüp tartışılamaz.
- Mason kuruluşları, politik konu ve olaylar üzerine görüş belirtemez ve açıklamalarda bulunamaz.
- Uluslararası nitelikte birtakım kuruluşlar oluşturulması ve toplantılar yapılması Masonluğun temellerine aykırıdır.
- Tüm bu ilkeleri tartışmasız olarak benimseyip uygulamayan örgütler bir "mason kuruluşu" olarak tanınmayacaktır ve bunlarla hiçbir masonik ilişki kurulmayacaktır.

Böylece Britanya kökenli mason kuruluşlarının Masonluktaki düzen konusunda takındıkları tavır ortaya çıkmış oluyor. [Bu kadarla da kalmadı. Dahası da var. Ancak burada onları da yazacak olursak işi çok uzatmış olacağız.]

Yazar, bu konuya bir başvuru kaynağı belirterek son vermiş. Fakat belirtmiş olduğu kaynağa erişilemeyebilir. Orada şöyle bir ek not var:

İngiltere Birleşik Büyük Locası, 1949 yılında, dünyadaki obediyansların çoğuna bir mektup gönderdi ve tanıma koşulları konusu üzerindeki görüşlerini açıkça belirtmelerini istedi. Başta Amerika Birleşik Devletleri'ndeki büyük localar olmak üzere, dünyadaki mason obediyanslarının çoğu, bu mektuba İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın beklediği olumlu yanıtı verdi. Böylece bu obediyanslar, İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın Masonluktaki genel otoritesini benimsemiş oldu.

"Masonlukta Etiket" adlı kitapta ise şöyle bir not var:

Asıl sorun, bir mason locasının ve bir obediyansın politikaya karışmaması ve localarda kardeşlerin birbirlerini incitebilecekleri nitelikte dinsel ve politik konular üzerinde tartışmaya girişmemelerinin sağlanmasıdır. Fakat bu, temel amaçlarından biri "gerçekleri araştırmak" olan bir mason kuruluşunda, tarih boyunca insanlığı büyük ölçüde etkilemiş "din" ve "politika" konularında yansız bir tutumla, bilimsel yöntemle inceleme ve görüşmeler yapılmasına engel değildir.

Özgürlükçü Masonluk Topluluğunun Karşı Görüşleri

Masonlukta kendilerine "özgürlükçü" ya da "liberal" sıfatını takan obediyansların çeşitli tarihlerde yayımlamış oldukları bildirgelerde, İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın Tanıma Koşulları'nda belirtilen kurallardan bazılarına karşı çıkıldı.

Bu görüşlerin genel özetini şöyle verebiliriz:

- Bazı mason kuruluşlarının tarihsel geçmişi diğerlerinden çok daha eski ve köklü, bazıları diğerlerinden daha iyi örgütlenmiş olabilir. Çevre etkisiyle oluşmuş gelenekler farklılık gösterebilir.

  Ritlerdeki derecelerin kapsamı birbirine uymayabilir. Dinsel ya da özgürce benimsenen inançlar arasında çelişkiler görülebilir. Masonluğun simge ve kavramları değişik şekillerde yorumlanabilir.

  Tüm bunlar Masonlukta bir evrensel birlik ve bütünlüğün oluşmasına engel değildir.

  Bunlardan herhangi birini diğerinden üstün tutmak, mason kuruluşları arasında çekişme ve bölünmelere neden olmakta, Masonluğun evrensel amaçlarının gerçekleşmesi için yapılacak çalışmalarda gecikmelere yol açmaktadır.

- Her obediyans Masonluğun temel yasasını dilediği gibi benimseyebilir ve yorumlayabilir.

  Hiçbir obediyans, kendi benimseyiş ve yorumunun bir diğerinden farklı oluşu nedeniyle düzenini yitirmez.

  İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın Tanıma Koşulları ile Anglosakson Masonluğu topluluğunda "Landmarklar" adı altında benimsenen kurallar, bunları uygun gören ya da isteyenlerce benimsenebilir. Ancak hiçbir mason kuruluşu bunlara gözü kapalı olarak uymak ve uygulamak üzere zorlanamaz.

  Böyle bir şeyi ancak kurumsal özgürlükleri olasıya kısıtlı tutarak güdümleri altına alıp, bundan kendi çıkarlarını sağlamak isteyen emperyalistler isteyebilir ve buna da ancak onlara boyun eğmek zorunda kalanlar uyar.

- Mason töresinin mutlaka dinsel nitelikli görüş ve bağlanışlara dayanması gerekmez.

  Dinler ve inançlar, bunların tek yanlı olarak savunuluşu, çağlar boyunca insanların ve toplumların birbirlerini kırmalarına yol açmıştır.

  Bundan ötürü, tüm insanların ve tüm toplumların barış ve mutluluğunu amaçlayan Masonluğun din ya da inançları her ne olursa olsun tüm iyi ve doğru insanlara kapılarını açmaması için hiçbir neden yoktur.

- Bir mason örgütünün "düzenli" sayılabilmesi için, Spekülâtif Masonluğun kuruluşundan bu yana Dünya Masonluğu'nda benimsenmiş temel kurallara uyması, böylece oluşturduğu düzenini bundan sonra da koruması yeter.

Tüm obediyanslar arasında birinin, bulunduğu ülkenin uluslararası boyuttaki politik ve ekonomik gücüne dayanarak kendi başına oluşturduğu, sonra da birçoklarına kabul ettirmeyi başardığı ilke ve yöntemleri olduğu gibi benimsemek, öncelikle onun izin ve onayını almak gerekmez.

- Masonluğun temeli öteden beri özgürlük ve bağımsızlık üzerine kuruludur. Bir mason örgütünün bunları kendi tekeline alarak, aynı hakkı başkalarına kendi dileğince tanımaması Masonluğun özüne aykırıdır.

- Eğer bir mason kuruluşu kendini Dünya Masonluğu'nun önderi olarak görüyorsa, tutum ve davranışları bir "önder"e yakışır biçimde olmalıdır.

  Buyruklar vererek, peşin koşullar ileri sürerek, önderi olduğunu ileri sürdüğü diğer mason kuruluşlarını hiçe sayarcasına küçümseyip ezmeye çalışarak, kendi dediğini ve istediğini zorla kabul ettirmeye girişerek önderlik olmaz. Tümünü bir araya getirerek, dinleyerek, onlara haklarını tanıyarak, saygın olabilmek için öncelikle saygılı olmayı bilerek ve sevgi göstererek olur.

  Eğer kendisi diğer mason kuruluşlarını bir araya toplayıp gerçekten de evrensel olan Dünya Masonluğu'nda birlik ve bütünlük oluşabilmesi için girişimde bulunamıyorsa, başkalarının bu doğrultudaki etkinliklerini kötüleyip baltalamak yerine, katılmayı ve desteklemeyi bilmesi gerekir.

■ ■ ■

Bu tarz tutum ve yaklaşım Anglosakson Masonluğu topluluğundaki büyük localar tarafından hayli sert bir tepkiyle karşılandı. Kendilerine karşı çıkan mason kuruluşları ile muhatap olmamayı yeğleyip şöyle bir açıklama yaptılar:

> ***"Eğer gerçekten mason olsalardı, Masonluğu ve onun yüce amaçlarını anlayabilselerdi, örgütleri gerçekten birer mason kuruluşu sayılsaydı, bu gibi sözler etmezlerdi... Bu sözler, onların Masonluk ile uzaktan yakından ilgileri olmadığını gösterir."***

Anglosakson Masonluğu topluluğunda yer alanlara göre Masonluktaki tek sorun kendilerine "özgürlükçü" ya da "liberal" sıfatını takarak "Düzenli Masonluk" ilkelerine baş kaldıranların tutumundan ileri gelmiştir. Ancak onlar zaten birer "mason kuruluşu" sayılamaz. Dünya Masonluğu'nda herhangi bir "bölünmüşlük olgusu" yoktur.



Bütün bunlara bakılınca Masonlukta niçin bölünmeler olduğunun anlaşılmasının ötesinde, "Masonlukta bölünmeler kaçınılmaz bir olgudur" bile denilebilir.

IRK VE CİNSİYET AYIRIMI



Masonluğun temel ilkeleri, insanlar arasında ırk ve cinsiyet ayırımı güdülmemesini gerektirir ama bu kurumun kendi içinde bu bakımdan da yer yer ayırımcılık yapıldığı, bunun da mason kuruluşları arasında bölünmelere yol açtığı görülmektedir.

Irk Ayırımcılığı

Masonlukta ırk ayırımına dayanan bir bölünmenin bulunması, böyle bir ayırımı güden masonların en azından kendilerinden utanmalarını gerektirir. Bazı mason örgütleri, -bulundukları ülkenin yasaları ırk ayırımı yapılmasını yasaklamış olsa bile- Masonluğa alınacak kişiler bakımından buna aldırış etmemekte ya da karşı çıkmaktadır.

Bu olgunun en belirgin örneği Amerika Birleşik Devletleri'nde görülmüştür. Ülkede genel olarak beyazların egemenliği söz konusu olduğundan, onlara göre siyah ırktan olanlar ile Kızılderililer Masonluğa alınamaz.

19. yüzyıl ve öncesinde, bu tutumun insana ilk bakışta mantıklı gibi gelen bir gerekçesi gösterilmiştir. *"Masonluğun temel yasası, yalnızca özgür doğmuş kişilerin mason olabileceğini, kölelerin Masonluğa alınamayacağını belirtiyor. Zenciler doğuştan köle olduğuna göre, Masonluğa giremez."* denmiştir.

Amerikalı beyazlar, böyle bir gerekçenin geçerliliğini çoktan yitirmiş olması bir yana dursun, kendi atalarının Afrikalı özgür gençleri kaba güçle tutsak ederek bu ülkeye getirmiş, zorla kendilerine köle etmiş olduğunu göz ardı etmektedir.

Kaldı ki, bu toprakların özgün sahibi olan Kızılderilileri zaman içinde ortadan kaldırıp resmen bir **soykırım** yapmış olduklarını da unutmaktadırlar.

Dünyanın birçok yerinde siyah ırktan olanlar tümüyle özgürdür. Birçoğu kendi ülkelerini yönetir. Siyah ırktan olan Amerikalı yurttaşlar, bu ülkeyi birçok alanda başarıya ulaştırmış, üstün mevkilerde yer almış, ülkelerine en az beyazlar kadar hizmet etmiştir.

Buna karşın, Barrack Omaba A.B.D. başkanı olana dek beyazların bu konudaki tutumunda herhangi olumlu bir gelişme, bir değişiklik olmamıştır.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin yayımlanmış olduğu, üstelik kendisini tüm dünya yüzünde "insan hak ve özgürlüklerini koruyup savunmakta önder" sayan bir ülkede böylesine katı ve çağ dışı kalmış görüşleri koruyan, üstelik bunları değiştirmeye yanaşmayan birçok masonun bulunması pek acıdır.

Hatta bu olgu Masonluk adına bir yüz karasıdır. Öyle ki bunun yanında tenlerinin rengi koyu olanlar pek "ak" kalır.

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki eyaletlerin birçoğunda yalnızca beyazların üye olabildiği büyük locaların yanı sıra yalnızca zencilerin oluşturduğu büyük localar da vardır. Beyazların bu konudaki yargısı şöyledir:

> *"Zenci locaları düzensiz örgütler olup, Masonlukta yasa dışı sayılır. Zenciler mason olamaz. Çünkü geçmişte beyazlarla aynı haklara sahip olamamışlardır; gelecekte de olamayacaklardır."*

Amerikalı beyaz masonlar, zencilerin Masonluğa alınmalarına karşı çıkmanın ırkçılığa dayanmadığını, Masonluğun Landmarkları'nın gereği olduğunu da ileri sürmüştür.

Oysa Amerika'da siyah ırktan olan masonlar ilk kez doğrudan İngiltere Birleşik Büyük Locası'na bağlı localarda Masonluğa girmiştir. Üyesi oldukları localar ve sonradan oluşturdukları büyük localar, az önce sözünü ettiğimiz "Tanıma Koşulları"na uyum gösterdiği sürece İngiltere Birleşik Büyük Locası tarafından "düzenli masonik örgütler" olarak tanınmaktadır.

Bununla birlikte İngiltere Birleşik Büyük Locası bu konuda Amerika Birleşik Devletleri'ndeki obediyanslarla çekişmeye girmez.

Bu bir diplomasi gereğidir; onları kendi haline bırakır. Sorun çıkarmak istemez. Düzenli sayılan bir obediyansın gene düzenli sayılan bir diğerini "düzensiz" görmesi ya da bir başka nedenle onunla ilişki kurmaması, kendi bileceği bir iştir; buna karışılmaz. Sadece tersi düşünülebilir: Şayet düzenli bir büyük loca "düzensiz" sayılan bir örgütle ilişki kuruyorsa, o da düzensiz sayılır.

İngiltere Birleşik Büyük Locası zenci masonların Amerika'daki önderleri sayılan **"Prince Hall"** genel adı altında kurmuş oldukları büyük locaları düzenli olarak tanımaktadır ama onlarla doğrudan ilişkisi yoktur.

Öte yandan kendisi de İngiltere'de benzer bir tutum takınmıştır. "Irk Ayırımsızlığı Yasası" adını taşıyan başlı başına bir yasa uyarınca siyah ırktan olan İngiliz uyrukluların Masonluğa girmesini engellememiştir ama herhangi bir sorun çıkmaması için, beyaz masonlar ile siyah ırktan olanların localarının ayrı olmasını sağlamış, toplantı yerleri de birbirlerinden uzak tutmuştur.

■ ■ ■

Özellikle siyah ırktan olanlara karşı beslenen bu olumsuz tutum, dolayısıyla olanların kendilerine özgü apayrı localarının bulunması olgusu, Avustralya ve Kanada başta olmak üzere diğer bazı ülkelerde de söz konusudur.

Belki şunu soracaksınız: *«Peki, ya melezler?... Ya Orta Amerika yerlileri ve Araplar gibi çok esmer olanlar?... Ya uzak doğulular?... Amerikalı beyazların indinde onların durumu nedir?»*

Bu pek yerinde bir soru ama mantıklı bir yanıtı yoktur. Locaların tutumu üyelerin tolerans düzeyine bağlıdır. Hoş karşılandıklarını söylemek zordur. Ancak bilinen şu ki, gidip onların ülkelerinde localar kurar, sonra yerli halktan olanları Masonluğa kabul ederler. Fakat bu konuda çok konuşmamayı öngörürler çünkü oralarda localar kurmak "Masonluk" için değil kendi çıkarları içindir.

Nitekim Amerika Birleşik Devletleri'nde özellikle ana dili İspanyolca olan esmer tenlilerin, siyah ırktan olanlar gibi kendi localarını hatta büyük localar kurduğu, Masonluktaki çalışmalarını kendi dil ve soy birliği olanlarla birlikte yürütmeyi yeğledikleri görülmektedir.

Bütün bunların üzerine, özellikle Afrika ülkelerinde siyahî masonların locaları ve obediyansları vardır. Beyaz renkli mason obediyansları bunlarla olumlu ilişki kurmaktadır. Çelişkinin A.B.D. masonlarına özgü olduğu söylenebilir.

Cinsiyet Ayırımcılığı

Kadınların mason olup olamayacağı 18. yüzyıl ortalarından beri tartışılan, hâlâ kesin bir biçimde sonuçlandırılamamış bir konudur. Kadınların yer yer ve zaman zaman Masonluğa kabul edilmiş olması, çoğu masonlarca "hoşnutsuz ve düzeni bozucu istisnalar" sayılmıştır.

Fransa, gerek sadece kadınların üye olabildiği "kadın mason locaları"nın gerekse hem kadın hem erkeklerin birlikte üye olduğu "karma localar"ın kurulmasına öncülük eden ülke olmuştur. Birçok ülkede liberal kanatta yer alan obediyanslar, -kendi localarına sadece erkek üye alsalar bile- kadınların mason oluşuna sıcak bakar; birçoğu, kadın masonları toplantılarına konuk olarak kabul eder. Beri yanda toplantılara kabul etmeyenler de vardır ama kadınların kendi düzenleri içinde mason olmasına karşı olumsuz bir tutum takınmazlar. Aynı durum, üyeleri sadece kadınlardan oluşan mason kuruluşları için de söz konusudur.

Ancak bu konuya hangi yönden bakılırsa bakılsın, sadece erkeklerin mason olabileceğini benimseyerek bu tutumda direten mason kuruluşlarının günümüzde bile dünya yüzünde büyük çoğunluğu oluşturduğu yadsınamaz.

Elbette *«Bunun gerekçesi nedir?»* diye soracaksınız.

Bunun asıl nedeni ayırımcılıktır ama bu hiçbir zaman açıkça dile getirilmez ve bir gerekçe olarak gösterilmez. Başka açıklamaların ardına sığınılır.

Kimine göre kadınların Masonluğa alınamayışı, Masonluğun temel yasasında bu konuda yer alan belirgin kuraldan kaynaklanır: *"Kadınlar mason olamaz."* İşte bu kadar!

Kimine göre Masonluğun temel yasasının gereği öyle açık bir yasak olmasaydı bile kadınlar Masonluğa giremezdi çünkü tarih boyunca bu meslek salt erkeklere özgü olmuştur: *"Herkes yerini ve işlevini bilsin. Masonluk kadınlara göre değil."* Bunun tartışılması abestir.

Kimisi konuyu bambaşka bir açıdan alır ve masonik bakımdan herhangi bir engel olmasa bile kadınların mason olamayacağını ileri sürerek şöyle der: *"Masonluk kadınlara uygun değildir. Masonluğun çalışma tarzı ve ritüelik öğretim kapsamı, yalnızca erkeklere göre düzenlenmiştir."*

Bu son görüşte olanların gerekçelerinin temeli kadın ile erkeğin bedensel yapısı arasındaki farklar üzerine kuruludur; kadınların ritüellerdeki bazı hareketleri gerektiği gibi yapamayacağını ileri sürerler.

Bir de aralarında kadınları *"zayıf yaratıklar"* olarak niteleyenleri vardır; onlara göre kadınlar *"yufka yürekli"* olduğu için Masonluğun ritüelik öğretimini kaldıramaz.

Konuyu salt "cinsellik" açısından alanlar da vardır. Erkek ile kadının masonik kardeşlik ortamında bir arada olamayacağını, bunun yürümeyeceğini ileri sürerler. Kadının toplumdaki yerinin ve işlevinin farklı olduğunu belirtirler.

Kadınların da mason olabileceği savunanlar ise bu karşıt görüşlerin tümünü "çağın gerisinde kalmış salt erkeksi yaklaşımlar" hatta "Antifeminizm" olarak nitelendirerek şöyle der:

> "Günümüzde kadınlar artık her türlü meslek sahibi hatta asker bile olabilmekte, politikaya girmekte, devlet başkanı olabilmektedir. Masonluk tüm mesleklerden ve devlet yönetiminden daha üstün bir kurum değildir. Masonluğun amaçları doğrultusunda localarda yapılacak çalışmalar, erkeklerin tekelinde kalamaz. Üstelik bu amaçların gerçekleştirilebilmesi için kadınların etkin çalışmalarına gereksinme vardır.
>
> Kadınların, bazı bakımlardan toplum üzerinde erkeklerden çok daha etkili olduğu yadsınamaz. Hemen her ailede çocukların yetiştirilmesi, erkeklerden önce kadınların elindedir. Masonluğun amaçları bakımından bu olgu, kadınların erkeklerden önce Masonluğa girip, çocuklarını da Masonluğun ilke ve öğretimi doğrultusunda yetiştirmelerini gerektirir."

Kadınların da mason olabileceğini savunanlar arasında konuya bambaşka bir açıdan bakanlar da vardır. Onlar da şöyle demektedir:

> "Hiçbir güç ataerkil bir toplum düzeni kurularak bu ortamda insanlarca yapay olarak oluşturulmuş erkek ile kadın eşitsizliğinin ortadan kaldırılmasını durdurmaya yetmeyecektir. Bir gün gelecek, dünya yüzünde yalnızca erkeklerin ya da yalnızca kadınların üye olarak kabul edildiği mason locası kalmayacaktır."

Bu bağlamda belki en umutsuz ülke, -buna hayret edebilirsiniz- Amerika Birleşik Devletleri'dir. Bu ülkede kadınlar erkekler kadar özgür, erkekler kadar güçlüdür. Bunun bilincine varan Amerikalı masonlar, kadınları Masonluktan uzak tutmak için Masonluğa benzer (paramasonik) nitelikli bir örgüt oluşturmuşlardır.

Sadece kadınlara özgü olan ve **"Doğu Yıldızı"** (Eastern Star) adını taşıyan bu örgüt öylesine ilerleyip gelişmiştir ki kadınların Masonluğa girme niyetini silip süpürmüştür. Günümüzde salt erkeklere özgü olmayı sürdüren Masonluk ile eş düzeye gelmiş bulunduğu söylenebilir. (Bu konuyu Masonluğa benzer kurumları inceleyeceğimiz izleyen bölümde ele alacağız.)

■ ■ ■

Günümüzde bu konuda Masonlukta öyle dehşetli bir "ikiye bölünmüşlük olgusu" görülmektedir ki, bölünmüşlüğe neden olan diğer konular çözümlense bile bu konu en sona kalıp çözümsüzlüğü devam edecek gibi görünmektedir.

Sadece erkeklerin mason olabileceği görüşünde direten kuruluşların çoğu, kadınları da localarına kabul eden ya da onları destekleyenlerin tutumlarının yanlış olduğunu belirtmekle kalmamakta, onları masonik bakımdan "düzensiz" saymakta, böylece onlarla masonca ilişki kurmaktan sakınmaktadırlar.



Kadınların bu bağlamda *"Kadın Hakları"* diye bir savunma peşinde koşmaları hiçbir yarar sağlamamıştır. Çünkü konunun çözüm anahtarı **"İnsan Hakları"**dır. Nitekim günümüzde yeryüzünde en yaygın Karma Masonluk türü de adının kapsamında bu terimi kullanmaktadır.

Bu bağlamdan yakın geçmişte ortaya çıkmış olan, bir ara değinilmiş olsa da tekrara hatırlatılması yararlı diğer durumdan söz edilmeli. O da İngiltere'de art arda kurulmuş ve hayli geniş çapta gelişmiş bulunan iki aynı karadın mason büyük locası, şimdilerde İngiltere Birleşik Büyüm Locası tarafından "düzenli" olarak kabul edilmekte ve aralarında kurumsal boyutta ilişkiler de görülmektedir.

Saçma Sapan İşler

Bu bölümü böyle saçma sapan bir başlıkla bitireceğiz. Çünkü size göre belki aşağıda yazacaklarımızın hepsi saçma sapan.

Anglosakson Masonluğu'nda geçerli bir ritüelik uygulamaya göre, bir aday mabet kapısına getirilmeden önce "soyunma" denilen bir yöntemle hazırlanır. Bu yöntemin ayrıntılarından biri, adayın gömleğinin iyice açılıp, bir göğsünün çıplak hale getirilmesidir.

Günümüzde bu uygulamanın gerekçesi bir simgesel açıklama ile yapılmaktadır. Ancak eskiden *"gerçekten erkek olduğunun belli olması için"* denirmiş.

Peki, erkek olmasına erkek de göğsünü bir kadın gibi büyütmüşse ne olacak?

Seyrek de olsa hiç dışarıya çıkık göğsü bulunmayan, anatomik bakımından tam bir erkek görünümünde kadınlar var. Erkek olduğunu ileri sürerek Masonluğa girmek isterse, bu test ne işe yarayacak?

Sesi kadın gibi ince çıkan erkeklere karşılık, böyle bir kadının sesinin de erkek gibi çıkabilmesi olasılığı var.

Bir mason, -erkek olsun, kadın olsun- Masonluğa girdikten sonra operasyon geçirerek cinsiyet değiştirirse ne olacak? Atılacak mı?

Böyle bir operasyonu Masonluğa girme dileğinden önce geçirmişse ne olacak? Özgün olarak erkek mi sayılacak, kadın mı?

Erkeklik ya da kadınlık sadece anatomik görünüm ile mi belirlenir? Bunun bir de zihinsel ya da duygusal boyutu yok mu?

İsterseniz şunu sorun: *«Bu sözle denilmek istenen nedir?»*

Denilmek istenen şu: Kadın olsun erkek olsun, eşcinseller ne olacak? Masonluğun hiçbir yasasında *"Eşcinseller mason olamaz."* diye bir kayıt yok.

Bunlara bir de dünyada sayıları hayli çok olan biseksüelleri, transeksüelleri ekleyebilirsiniz.

Üstelik Masonluk öncelikle cinsellik ve seks üzerine mi kurulu?.. Bu çok mu önemli? Masonluğun amaçlarını, ilkelerini, örgütlenme ve çalışma yöntemlerini, ritüellerde belirtilen öğretim öğelerini, -burada belirtilmese bile- şöyle bir göz önüne alalım. Tüm bunlarda cinselliğin etkisi var mı? Olabilir mi?

Demagojik saçmalamayı bırakalım.

Masonluktaki cinsiyet ayırımımın, bundan ötürü dünya çapındaki bölünmüşlük olgusunun Masonluğa hiç de yakışmadığını belirterek bitirelim.

Yazar öyle demiş olsa da, bu bölümün sonundaki şu anlatımlar hiç de saçma sapan değil… Masonluktaki cinsiyet ayırımını bir "gereklilik" hatta "zorunluluk" olarak görenler, bu konuyu ciddi ciddi düşünmeli…

♎ ♎ ♎